

Bijlage 1: Voortgangsrapportage Intensiveringsplan preventie vogelgriep januari 2024

Hoofdstuk/ paragraaf	Beschreven acties van Intensiveringsplan preventie vogelgriep van 6 juli 2023 (onderwerpen met een * zijn later toegevoegd)	Voortgang d.d. januari 2024
HOOFDSTUK 1: HUMAAN		
1.1 Continue beoordeling risico's vogelgriep		
	Continue internationale en nationale beoordeling van risico's. Signaleren, beoordeling en risicomangement in de Nederlandse zoönosenstructuur. Het ontwikkelen, up-to-date houden en publiceren van een land-specifieke risk assessment voor de Nederlandse situatie.	Dit is een continu proces. RIVM is bezig met de uitwerking van een plan van aanpak voor het landspecifieke riskassessment. In 2024 wordt beoordeeld of en hoe dit wordt uitgevoerd.
	Aanvullend onderzoek naar de fenotypische componenten van (nieuwe) AI-virussen bij zoogdieren met het oog op het zoönotisch risico.	Onderzoek wordt uitgevoerd, continu proces.
1.2. Voorbereiden op mogelijke vogelgriepscenario's		
	Systematisch opstellen van verschillende scenario's van verspreiding vogelgriep voor verbeteren paraatheid en respons. Scenario's worden vervolgens verder uitgewerkt en handelingsopties worden toegevoegd. Op basis van de scenario's wordt bekeken of in de bestaande draaiboeken de respons moet worden aangepast.	Het RIVM werkt in overleg met humane en veterinaire deskundigen aan 3 mogelijke scenario's en zal dit samen met LNV/VWS nader uitwerken en opties voor respons toevoegen. Op basis van de scenario's wordt in 2024 bekeken of in de bestaande draaiboeken en richtlijnen de respons moet worden aangepast.
1.3. Voorzorgsmaatregelen voor personen met een verhoogd risico		
	Verstrekken virusremmers en aanbieden van griep prik aan ruimers. Protocollen voor mensen die in contact hebben gestaan met besmette pluimveebedrijven. Testen van personen met klachten. Adequate verstrekking chemoprofylaxe via Arbo-systematiek.	Tamiflu voor ruimers is sinds medio 2023 ingeregeld via arbodienst van de betrokken bedrijven (voorheen via NVWA).
	Laagdrempelig aanbieden van seizoensgriepvaccinatie aan personen die professioneel betrokken zijn bij het opruimen van dode wilde vogels en zoogdieren en varkens- en pluimveehouders. Onderzoek naar aanvullende maatregelen t.b.v. aankoop en distributie van vaccins ten behoeve van seizoensgriepvaccinatie voor risicodoeleinden.	In het huidige griepseizoen bieden de GGD'en preventief een seizoensgriepvaccinatie aan bij personen die werkzaam zijn op een bedrijf waar sprake is van een ruiming vanwege vogelgriep. Start communicatiecampagne voor het huidige griepseizoen om werknemers en vrijwilligers te informeren over het belang van de seizoensgriepvaccinatie in relatie tot vogelgriep en hen te stimuleren om de seizoensgriepvaccinatie op eigen gelegenheid te halen.
1.4. Versterken van humane surveillance		
	Proactieve monitoring voor personen die op een besmet pluimveebedrijf mogelijk in aanraking zijn geweest met vogelgriep. Onderzoek door de GGD bij klachten. Toevoegen varkenshouders aan proactieve monitoring, indien er vogelgriep bij varkens wordt vastgesteld.	Sinds september is de proactieve monitoring voor <i>onbeschermd</i> blootgestelde bij de GGD in werking (d.w.z. testen op grond van gelopen risico, ook zonder aanwijsbare klachten of symptomen).
	Uitbreiding surveillance naar personen die in contact zijn geweest met besmette wilde dieren. Aanbieden van laagdrempelige diagnostiek voor mensen met klachten	<i>Beschermd</i> blootgestelde (ruimers etc.) worden passief gemonitord door arbodienst (alleen bij klachten testen via GGD). Communicatie via Rijksoverheid.nl, RIVM en via

	die in contact zijn geweest met besmette dieren, ook niet-beroepsmatig. Organiseren communicatie hierover.	media, in artikelen en nieuwsberichten, en recent een webinar, om bij doelgroepen zoals ruimers en dierenverzorgers, en zorgverleners de bekendheid te vergroten dat mensen zich kunnen laten testen via de GGD bij blootstelling en klachten.
	Kwaliteitscontrole programma vogelgriep diagnostiek. Voor alle diagnostische laboratoria een extern kwaliteitscontrole programma opzetten voor detectie van potentieel zoönotische virussen.*	Het Nationaal Influenza Centrum heeft een kwaliteitscontrole traject uitgevoerd, 50 laboratoria in Nederland en overzeese gebieden namen deel. Alle labs beschikken over minimaal een test om dierlijke influenza vast te stellen; het NIC kan doortesten op vogelgriep waar nodig.
1.5. Communicatie over blootstellingsrisico en beschermingsmiddelen		
	Doelgroepgerichte communicatie om het blootstellingsrisico aan bronnen van vogelgriep te beperken: - Intensiveren communicatie over bescherming voor mensen die in contact kunnen komen met besmette dieren. - Adequate communicatie over het zoönotisch risico binnen het Landelijk platform vogelgriep in wilde dieren voor medewerkers en vrijwilligers bij organisaties van natuurbeheer, dierenopvang en voor het algemene publiek, in samenwerking met veldpartijen. - Cursus voor wildopvangorganisaties om o.a. de herkenning van mogelijke zoönosen te vergroten	De website Rijksoverheid.nl/vogelgriep is geüpdatet en vraag/antwoorden toegevoegd. Webinar gehouden in oktober voor dierenhulpverleners en terreinbeheerders over zoogdieren en vogelgriep.
	Verbeteren van bewustwording van zorgverleners, zodat zij patiënten met luchtwegklachten vragen naar mogelijke blootstelling aan zieke of dode vogels of andere dieren.	In overleg met RIVM en GGD is hier (naast bovenstaande acties bij vergroten bekendheid diagnostiek) geen extra informatie uitgegaan. Via het Nationaal actieplan versterken zoönosenbeleid is al ingezet op zoönosegeletterdheid van professionals. Zorgverleners worden geïnformeerd via bestaande kanalen; signalering kan worden opgeschaald wanneer nodig.
HOOFDSTUK 2: WILDE DIEREN		
2.1. Opruimen dode wilde vogels		
	Zorgen voor een structuur waarbinnen regionale en lokale partijen (waaronder de veiligheidsregio's) het opruimen van kadavers en de omgang met zieke wilde vogels zelf goed kunnen organiseren en uitvoeren (Landelijk platform vogelgriep in wilde dieren). Binnen het platform worden protocollen ontwikkeld, communicatienetwerken opgezet en waar nodig onderzoeken uitgezet.	Het Landelijk platform vogelgriep in wilde dieren is dit jaar 4x bij elkaar gekomen en heeft dit jaar goede stappen gezet om de landelijke regie verder vorm te geven. LNV faciliteert bijeenkomen en opzetten van communicatienetwerken binnen het landelijk platform vogelgriep in wilde dieren. VWS en RIVM zijn betrokken.
	Verkennen of en hoe kan worden bijgedragen aan knelpunten in situaties met grote aantallen dode wilde vogels in een gebied, die opgeruimd moeten worden vanuit potentieel zoönotische risico's en/of waar dat belangrijk is voor soortenbescherming.*	Analyse wordt op dit moment uitgevoerd. Daarbij is ook aan de orde onder welke criteria de opgave om op te ruimen voor grondeigenaren (waaronder terreinbeherende organisaties) disproportioneel is.
	Ontwikkeling vogelgriep-app en vogelgriep-telefoonnummer	Evaluatie over vogelgriepapp heeft plaatsgevonden. Samenvoegen van andere datasystemen die meldingen vogelgriep bijhouden en uitbreiding naar zoogdieren zal plaatsvinden. Gebruik van app is uitgelegd aan personen die betrokken zijn bij het

		opruimen van wilde dieren. Uitwerking van het telefoonnummer wordt opgepakt met RVO.
	Centralisatie beschikbare informatie en data over vogelgriep op website Rijksoverheid. Binnen het platform worden inhoudelijke vragen uit het veld opgehaald en beantwoord. Voorbeeld is validatie van sneltesten voor vogelgriep.	Inhoudelijke vragen uit het veld zijn opgehaald bij communicatiebijeenkomst. Informatie en data is verwerkt op de website van de Rijksoverheid en kwam aan de orde bij webinar over vogelgriep bij zoogdieren in oktober
2.2. Versterken van monitoring in wilde dieren		
	Instellen meldplicht voor H5-positieve laboratoriumuitslagen voor vogelgriep testen bij zoogdieren.	Minister LNV heeft afgelopen juli een meldplicht ingesteld voor H5-positieve laboratoriumuitslagen voor zoogdieren.
	Opdracht geven voor een nader onderzoek naar de aanwezigheid van vogelgriep onder katten met een eigenaar.	LNV en VWS hebben de Faculteit Diergeneeskunde opdracht gegeven voor onderzoek naar vogelgriep bij katten met een eigenaar. De verwachting is dat dit onderzoek medio 2024 wordt afgerond.
	Convenience sampling bij vossen en zeehonden.	De opdrachtverlening aan DWHC en WBVR is bijna voltooid.
2.3. Ondersteuning voor wildopvangcentra en dierenhulporganisaties		
	Inspanning om dierenhulporganisaties te ondersteunen, zolang de vogelgriepsituatie bij wilde dieren (vanwege de grote aantallen dode en zieke wilde vogels) een substantiële inzet van vrijwillige dierenhulporganisaties vraagt.	Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) uit coronavoorraad en extra budget LNV/VWS. Hier kunnen de dierenhulporganisaties onder andere dierenartskosten van betalen. Voor de jaren hierna wordt verkend welke financiële ruimte er is om dierenhulporganisaties te ondersteunen, zolang vogelgriep bij wilde dieren een substantiële inzet van vrijwillige dierenhulporganisaties vraagt.
	Er wordt door het ministerie van LNV samen met de wildopvangcentra binnen het 'Landelijk platform vogelgriep in wilde dieren' gekeken naar knelpunten die zij nu ervaren.	Er loopt overleg over knelpunten die met name gaan over regie, verantwoordelijkheid voor opruimen (incl. kosten), inzicht in effectiviteit/noodzaak van opruimen kadavers, opvang zieke vogels en toepassen maatregelen/richtlijnen.
2.4. Soortenbescherming		
	Monitoring van in het wild levende dieren en herstelmaatregelen voor ernstig getroffen kwetsbare soorten. Onderzoek naar impact van vogelgriepuitbraken op populaties van in het wild levende vogels en mogelijkheden om deze uitbraken te voorkomen of beheersen. Daarnaast onderzoek Wageningen Marine Research onderzoek naar de uitbraak van HPAI onder grote sterns.	Onderzoek WMR is gereed en bijgevoegd bij de Kamerbrief.
	Lopend overleg met experts om mogelijke maatregelen te identificeren om het herstel van getroffen populaties te bevorderen. De provincies worden hierin betrokken vanuit hun verantwoordelijkheid voor het beheer van populaties.	Er is onderzoek uitgezet bij Sovon naar de mogelijke impact van HPAI op de doelen voor vogelsoorten. Deze informatie kan helpen bij het verder richting geven van eventuele maatregelen om de impact van HPAI op vogelsoorten te beperken. Het onderzoek is naar verwachting in het voorjaar van 2024 gereed.
HOOFDSTUK 3: GEHOUDEN DIEREN		
3.1. Huidige bestrijdingsmaatregelen beperken risico's, maar hebben veel impact		
	Uitvoeren bestrijdingsmaatregelen bij uitbraken onder gehouden vogels.	In 2023 is het beleid rondom preventief ruimen gewijzigd naar kadaverbemonstering. Na recente uitbraken bij pluimveehouders in november 2023 is de ophokplicht landelijk opnieuw ingesteld.
3.2. Vaccineren gehouden pluimvee		

	Stapsgewijs traject om vaccinatie zo snel mogelijk en met zo gering mogelijk risico's voor volks- en diergezondheid mogelijk te maken" - Twee vaccins worden in een veldproef verder onderzocht op effectiviteit - Het streven is om een pilot met meer bedrijven uit te voeren om ervaring op te doen en inzicht te krijgen in het uitvoeren van vaccinatie in de praktijk en alle aspecten die daarbij komen kijken. De pilot start na de eerste transmissieproef van de veldproef en met een door de EMA toegelaten vaccin. - Vervolgstappen richting een grootschalige vaccinatiecampagne.*	- Start van veldproef september 2023. Eerste gecontroleerde dierexperiment in 2023; eerste resultaten in het tweede kwartaal van 2024. - Op dit moment worden de voorbereidingen getroffen tussen LNV en sectorpartijen voor de inrichting van deze pilot. De pilot start naar verwachting medio 2024. - De eerste resultaten van de pilot (naar verwachting begin 2025) zullen worden gebruikt voor het bepalen van vervolgstappen richting een grootschalige vaccinatiecampagne.
	In kaart brengen met welke handelspartners mogelijk problemen bij de afzet kunnen ontstaan en ondersteunen van de sector bij het minimaliseren van eventuele mogelijke gevolgen van vaccinatie voor de handel.	Er vinden gesprekken plaats met een lijst van prioritaire landen over aanpassing van certificaten en acceptatie van producten indien Nederland start met de pilot.
3.3. Verplicht bioveiligheidsplan voor pluimveebedrijven		
	Uitwerking verplicht bioveiligheidsplan in regelgeving en instellen voor alle commerciële pluimveebedrijven	Wettelijke verankering bioveiligheidsplan wordt afgestemd met stakeholders. Streven is deze regeling medio 2024 te publiceren.
3.4. Structuurmaatregelen om (impact van) uitbraken in de toekomst te beperken		
	Structuurmaatregelen die op de lange termijn het risico op en de impact van uitbraken met vogelgriep verkleinen, zowel voor de huidige als voor nieuwe varianten van vogelgriep. Daarvoor wordt gekeken naar maatregelen in gebieden met een verhoogd risico op vogelgriep, zoals pluimveedichte en waterrijke gebieden: - Verwachte afname van bedrijven in pluimveedichte en waterrijke gebieden als gevolg van NPLG en regelingen voor vrijwillige bedrijfsbeëindiging. - Uitwerking definities waterrijke en pluimveedichte bedrijven t.b.v. impactanalyse (en meekoppelende structurerende keuze voor het NPLG) - Impactanalyse door experts naar de verwachte effectiviteit (verlaging van het risico voor dier- en volksgezondheid) en impact van structuurmaatregelen op de sector. - Uitwerken mogelijkheden regelgeving en afstemming met BZK en lokale overheden. Daarna zorgvuldige besluitvorming en gedegen onderbouwing.	- De inschrijving voor de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv) is 1 december 2023 gesloten. In totaal hebben 182 pluimveebedrijven een aanvraag gedaan. Uiterlijk 1 juni 2024 moet voor alle ondernemers die zich hebben aangemeld duidelijk zijn of de locatie aan de voorwaarden van de regeling voldoet. De inschrijving voor de voor de regeling voor veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv-plus) staat nog open tot 5 april 2024. - De uitwerking van de definities voor waterrijke gebieden en pluimveedichte gebieden is in een afrondende fase. Naar verwachting wordt in het voorjaar 2024 een besluit genomen, in goed overleg met stakeholders en andere (decentrale) overheden. - Als de definities zijn bepaald, kunnen experts van start met de impactanalyse naar de effectiviteit van de structuurmaatregelen. Naar verwachting wordt deze na de zomer van 2024 afgerond. - In de tussentijd wordt de benodigde wet- en regelgeving alvast voorbereid in goed overleg met andere (decentrale) overheden.
3.5. Aanvullende maatregelen varkenshouderij		
	Er wordt ingezet op de volgende maatregelen voor de varkenshouderij of gemengde bedrijven met varkens en pluimvee" - Uitvoering Pilot monitoring influenzastammen varkenshouderij, waarbij informatie wordt verzameld over de aanwezigheid van verschillende influenzastammen op Nederlandse varkensbedrijven.	- De pilot monitoring influenzastammen varkenshouderij is afgerond. In de pilot zijn bij 90 varkensbedrijven, waaronder enkele gemengde bedrijven, monsters getest op influenzavirussen die kunnen voorkomen bij zoogdieren, mensen en vogels. Vogelgriep (is niet aangetoond bij varkens).

	- Verkenning welke maatregelen genomen worden als vogelgriep wordt aangetroffen bij varkens en uitwerking in een beleidsdraaiboek. Zodra het beleidsdraaiboek gereed is zal een bestrijdingsbevoegdheid voor vogelgriep bij varkens worden ingevoerd, zodat bij een eventuele uitbraak maatregelen getroffen kunnen worden. - Invoeren van een bioveiligheidsplan voor alle veehouderijen na de uitrol van het verplichte bioveiligheidsplan voor pluimveebedrijven. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan de varkenshouderij. - In de basismonitoring bij varkens zal meer aandacht worden besteed aan vogelgriep. Via gerichte doelgroepencommunicatie zullen houders van varkens met buitenuitloop gestimuleerd worden om dieren in te sturen voor pathologisch onderzoek. Tevens zal bij pathologisch onderzoek versterkt worden ingezet op het testen van varkens op vogelgriep bij neurologische verschijnselen of longafwijkingen. Onderzoeksvoorstel uitwerken gericht op influenza en vogelgriep bij biologisch gehouden varkens met buitenuitloop. - Ten aanzien van gemengde bedrijven op basis van onderzoek afwegen of er nog meer of andere maatregelen nodig zijn.	- Het beleidsdraaiboek Vogelgriep bij gehouden varkens is afgerond. Na publicatie van het draaiboek zal de Regeling diergezondheid worden gewijzigd, waarmee een bestrijdingsbevoegdheid voor vogelgriep bij varkens wordt gecreëerd. - Eerste gesprekken LNV gestart met beroepsgroep dierenartsen over mogelijke wettelijke positie van de regeling en de rol en verantwoordelijkheden van de dierenarts hierbij. Na de pluimveehouderij zal als eerste de varkenshouderij aan bod komen. - De basismonitoring is ingericht door de GD en wordt door hen uitgevoerd. GD heeft hierover contact gehad met de Vereniging Buitenvarkenshouders. De resultaten uit dit onderzoek kunnen ook gebruikt worden in het onderzoeksprogramma van EU Strong One Health. - Gemengde bedrijven zijn als risicofactor opgenomen in de meekoppelende structurerende keuze dierziekten en zoönosen van het NPLG. Aan de pilot varkensinfluenza surveillance hebben enkele gemengde bedrijven deelgenomen. Er is in deze pilot geen vogelgriep bij varkens aangetoond. Er wordt aanbevolen om een systematische surveillance voor influenza bij varkensbedrijven op te zetten.
	Europese versterking surveillance zoönotische pathogenen bij dieren en in het milieu. *	Er wordt in Nederland een surveillancesysteem opgezet voor zoönotische pathogenen, waaronder vogelgriep, bij dieren en in het milieu. Dit project richt zich op wilde dieren, maar waar nodig zullen dwarsverbanden worden gelegd met (onderzoeken bij) gehouden dieren. In de Kamerrapportage acties Nationaal actieplan versterken zoönosenbeleid wordt de voortgang op deze actie nader beschreven.
3.6. Convenant Diergezondheidsfonds		
	De risico's op vogelgriep, de uitbraken van de afgelopen jaren en de endemische aanwezigheid in wilde vogels zal worden meegenomen in de afspraken rond een nieuw convenant.	De rol van vogelgriep wordt betrokken bij de gesprekken over een nieuw DGF-convenant, die in het najaar van 2023 zijn gestart.
HOOFDSTUK 4: ONDERZOEK		
	De ministeries van LNV en VWS hebben samen met wetenschappers het initiatief genomen tot het oprichten van een onderzoeksconsortium vogelgriep. LNV en VWS wachten de voorstellen van het onderzoeksconsortium af en zullen deze daarna beoordelen.	Er wordt een onderzoeksconsortium opgericht voor het bundelen van krachten voor toekomstig onderzoek. Focus ligt op informatie-uitwisseling tussen wetenschappers onderling, kennislacunes identificeren en krachten bundelen – nationaal en internationaal – in een One Health-context, waarbij taken verdeeld kunnen worden/elkaars expertise benut wordt om onderzoek te harmoniseren. Momenteel identificeren we met onderzoekers kennislacunes en zullen we in gezamenlijkheid een onderzoeksagenda opstellen.
	Er loopt via verschillende instituten onderzoek naar vogelgriep	Enkele voorbeelden:

		- Via Wageningen Bioveterinary Research wordt een opdracht vertrekt voor reguliere werkzaamheden en onderzoeksprojecten. - RIVM voert onderzoek uit naar zoönosen, waaronder vogelgriep. - Erasmus-MC voert de levende wilde vogelmonitoring uit. - De Faculteit Diergeneeskundige voert traceringswerk uit. - SOVON doet onderzoek naar o.a. populaties van wilde vogels. - Sinds 2003 wordt vaccinonderzoek uitgevoerd, o.a. via FES-gelden en het Castellumproject. - Dutch Wildlife Health Centre voert ook onderzoek uit naar wilde dieren met HPAI uit. - De GGD zal onderzoek starten naar de vaccinatiebereidheid onder pluimveehouders
	Het mogelijk effect van infecties op grote schaal bij wilde fauna zal ook worden bekeken	Onderzoek SOVON over impact HPAI op populaties loopt, dit is naar verwachting in het voorjaar van 2024 gereed.
	LNV pleit er bij de Europese Commissie voor om in onderzoek zoveel mogelijk op te trekken met onderzoekers uit andere lidstaten, om de krachten te bundelen, onderzoek te harmoniseren en taken te verdelen.	Dit gebeurt onder andere in de werkgroep waarin de CVO's van verschillende lidstaten samenkomen en de werkgroep vaccinatie HPAI van de Europese Commissie, waar het Nederlandse onderzoek naar de veiligheid en de effectiviteit van vaccins wordt afgestemd met wat andere lidstaten doen.
HOOFDSTUK 5: INTERNATIONAAL		
	Internationale samenwerking op vogelgriep om nieuwe varianten te signaleren en de kans van het ontstaan en verspreiden hiervan te verkleinen. Agendering Vogelgriep op Europees niveau (EU) en wereldniveau (WOAH)	Nederland heeft binnen het Europees gezondheidsbeveiligingscomité (HSC) herhaaldelijk aandacht gevraagd voor de vogelgriep, en in het bijzonder de noodzaak voor nauwe samenwerking tussen humane en veterinaire sectoren. De HSC heeft een 'opinie' gepubliceerd met aanbevelingen voor nadere acties voor de humane en veterinaire sector (One Health).
	Aankoop vaccins via EU Joint Procurement	• De Europese Commissie heeft voorgesteld humane vaccins tegen de vogelgriep (variant H5N8) Europees in te kopen via een gezamenlijke aanbesteding (Joint Procurement). • Nederland wil hier in principe aan meedoen (vaccinatie professionals in de sector). DG HERA van de Commissie treft de voorbereidingen voor de aanbesteding. NL heeft aangegeven 51.000 vaccins te willen afnemen. • De contractering van de fabrikant zal synchroon lopen met de goedkeuring van het vaccin door het Europees Geneesmiddelenbureau EMA (veiligheid en werkzaamheid).